

Praktiknära språkdidaktik – några evidensinformerade exempel

Bo Lundahl

Universitetslektor

Fakulteten för lärande och samhälle, Malmö
universitet

Några begrepp

- ”**Vetenskaplig grund** innebär att kritiskt granska, pröva och sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang samt söka efter förklaringar och orsakssamband i tillgänglig relevant forskning.
- **Beprövad erfarenhet** [är] kunskap som är genererad vid upprepade tillfällen över tid, som är dokumenterad och kvalitetssäkrad.
- **Evidens** ... kan förstås som den kunskap som för tillfället är mest tillförlitlig. ... När vi diskuterar och förhåller oss till olika vetenskapliga perspektiv och resultat och försöker omsätta denna kunskap i vår verksamhet kan vi tala om att vi arbetar evidensinformerat.”

Forskningsbaserat arbetssätt, några nyckelbegrepp, Skolverket

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskningsbaserat-arbetssatt/forskningsbaserat-arbetssatt-nagra-nyckelbegrepp>

Några utgångspunkter: sambandet mellan teori och praktik

- Idealet om lärarprofessionalism: Det finns en växelverkan mellan beprövad erfarenhet och vetenskapligt grundad kunskap.
- Lgr 11 och Lgy 11: Undervisningen ska ”ständigt prövas”; resultaten ska följas upp och utvärderas, och ”olika metoder [ska] prövas, utvecklas och utvärderas”.
- Språkinlärningsforskning bör främst användas för att öka förståelsen för språkutveckling snarare än som bevis för vad som fungerar i klassrummet (Ortega 2012).
- ”... there is no simple SLA recipe that can be applied to language pedagogy (Ellis & Shintani 2014, s. 27).
- Vi bör ta del av nya rön och utforska hur ett prövande evidensinformerat tillvägagångssätt fungerar i vår egen undervisning.

Möjliga former

- Som del av undervisningen
- Kollegialt lärande
- Aktionsforskning
- Forskningscirklar: samarbete mellan lärare och universitetet
- Lärare som handledare för lärarstudenter
- Lärare som deltagare i lärarutbildningen

Katarina Svenning,
Dammfriskolan (7–9-skola,
Malmö)

Övre raden: Andrea Henrysen, Anna Ringsten,
Ingrid Paulin Rosell, Andreas Lagergren, Denise
Wickström

Nedre raden: Anita Nyström och Therese Ballin

Saknas: Karin Zarrouk

S:t Petri skola (gymnasium, Malmö)

Fyra exempel

1. Samtal (åk 7; engelska)
2. Preteritumanvändning på spanska (steg 3 och 4, gymnasiet)
3. Lyssnande (åk 9; engelska)
4. Bedömning (lärarutbildning och gymnasiet; engelska)

Exempel 1: Samtal

- Klarar sjundeklassare på en mångkulturell skola i Malmö att hålla igång ett samtal på engelska i 10–15 minuter utan lärarintervention?
- Utgångspunkter:

Redigerade samtal – sonderande samtal (Barnes, 1975)

Transaktion *och* interaktion (McCarthy, 1991)

Levelts modell för muntlig produktion (1989):

Begreppsliggörande (att ha något att säga); formulering (bl.a. grammatisk färdighet); artikulering (uttalsförmåga); självreglering (strategisk förmåga) – kognitiva ansträngningar

Turtagning (samtal som skapas gemensamt: Hall, 2010)

Interaktionsstrategier

Samtalskort

Ask your friend
about ...

COMPUTER GAMES

Words to help you:

What games?

When?

Where?

How often?

Why?

1. Modellering
2. Extra stöd kring frågande (*do-*konstruktionen)
3. Påminnelse om turtagning och gemensamt ansvar
4. Läraren placerade eleverna i par
5. Eleverna fick välja *ett* kort att samtala om
6. Utmaning: enbart på målspråket. Klarar ni att hålla ett samtal igång på engelska?

Boy: Why do you play video games?

Girl: I don't know, I feel like, like it's much easier ... it's like, it's not an escape but it feels, I don't know how to explain, but it feels like an escape from reality, so you can, I don't know, so you can switch from reality to whatever you want. Sure it costs money [laughs], but it's really fun, yeah. Why do you play computer games?

Boy: I play because when I'm home, I don't have so much things to do really, so I just feel like sitting in a chair and play video games, and I think it's really enjoyable.

Girl: ... Kids in our age, they just play video games or sit in home. What do you feel about that?

Boy: It actually depends, either they are good in school or just don't care about ...

Girl: I feel, like ... you get problems much easier, like with your back or you can't see because maybe you need glasses or so because, how am I going to say this? Before the computers came, you were always out with friends, you were always outside, there was no 'I'm going to sit at home', there was no, like, 'do you want to go out?' ... all the time, so, do you think it's more fun to play video games ... or do you think it would be better if ... people got out?

Boy: It also depends, because when I was younger I was always out to play with friends, but now we don't anymore, and it's kind of sad.

Girl: I think it's sad too.

Boy: But when I realize that if you have a computer or a console you can basically play with everyone on earth that has a console.

Girl: Yeah, I think, like, when everyone has a phone or a computer, or an ipad, you can just call them whenever you want, you don't have to go outside and 'hi, is blablabla home?' I miss those times.

Boy: Yeah.

Girl: But I think it's fun now ... because I like playing video games ...

...

Slutsats

- Eleverna klarade att tala utforskande och hålla samtalet i gång.
- Levels modell (begreppsliggörande, formulering, artikulering och självreglering) förverkligades genom hur läraren stödde samtalet.
- Eleverna utmanades genom samtalandet och styrktes i tilltron till deras egen förmåga.

Exempel 2: Förståelse av grammatik i ämnet spanska på gymnasiet

- Terese Ballin och Denise Wickström, S:t Petri skola, Malmö
- Kollegialt lärande/forskningscirkel
- Elevers hantering och förståelse av dåtid i spanska (preteritum och imperfekt) (steg 3)
- Syfte, fokus: Hur kan eleverna nå djupare förståelse av dåtid till stöd för deras kommunikation i tal och skrift?

Teoretiska utgångspunkter

- Induktivt tillvägagångssätt (Tornberg, 2015)
- Diskursperspektiv och funktion och form i kombination (Tornberg, 2015)
- Samarbete och kommunikation mellan elever för att förstå ett grammatiskt fenomen (Lantolf, 2000)
- Skillnaden mellan explicit och implicit kunskap och hur explicit undervisning kan stödja implicit förståelse (Ellis & Shintani, 2014)
- Elevers medvetenhet om grammatik (Ellis, 2016)

Tillvägagångssätt

1. **Vårtermin.** Enkät: kartläggning av elevernas förståelse av dåtid.
2. Analys av skönlitterär text. Uppgiftens syfte: eleverna analyserar användningen av respektive dåtidstempus. Först i smågrupper, sedan gemensamt.
3. Mer läsning, mer medvetandehöjande samtal – elevernas slutsatser och förståelse fokuseras.
4. Utvärdering besvaras gruppvis. Fokus: Hur förstår eleverna dåtid? Reflektioner samt elevernas egna exemplifieringar.
5. **Hösttermin:** En längre periods arbete med dåtid. Repetition. Läsningen av en kort anpassad skönlitterär bok (sju veckor). Samtal om innehåll och språk; skrivande; ordinlärning; användningen av och växlingarna mellan respektive dåtidstempus.
6. Uppsatsskrivning baserad på bokens innehåll och med fokus på användning av dåtidstempus. Muntligt bokseminarium.
7. Utvärdering av bokprojektet och ny självskattningsenkät.

Resultat

- **Slutet av vårterminen 2016:** Jämfört med föregående årskull hade eleverna mot slutet av tredje steget blivit säkrare i sin användning av dåtid (baserat på uppsatsprov i maj och enkät).
- **Slutet av höstterminen 2016**
Enligt självskattningsenkäten upplevde eleverna att de behärskade dåtid med större säkerhet jämfört med våren.
- 44 % av eleverna menade att de hade “konkret uttryckta och fungerande strategier”. De kunde exemplifiera sådana.
- 30% hade en “oklar/okonkretiserad strategi/inte tillräckligt konkreta/explicita svar”.
- Den första gruppen var säkrare i sin användning av rätt tempus vid uppsatsskrivning.
- Därför ett tydligare fokus på strategier i det fortsatta arbetet.

Lärarnas slutsatser

”... elever som har en strategi för val av dåtidstempus och som kan verbalisera denna lyckas bättre med tempushantering i skriftlig produktion och därmed blir kvaliteten på deras arbeten högre.”

”... en tidigare introduktion av dåtidstempus ... tillsammans med det induktiva arbetssättet gynnar elevernas möjligheter att uppnå en djupare förståelse av detta grammatiska moment.”

Exempel 3: Lyssnande/kultur

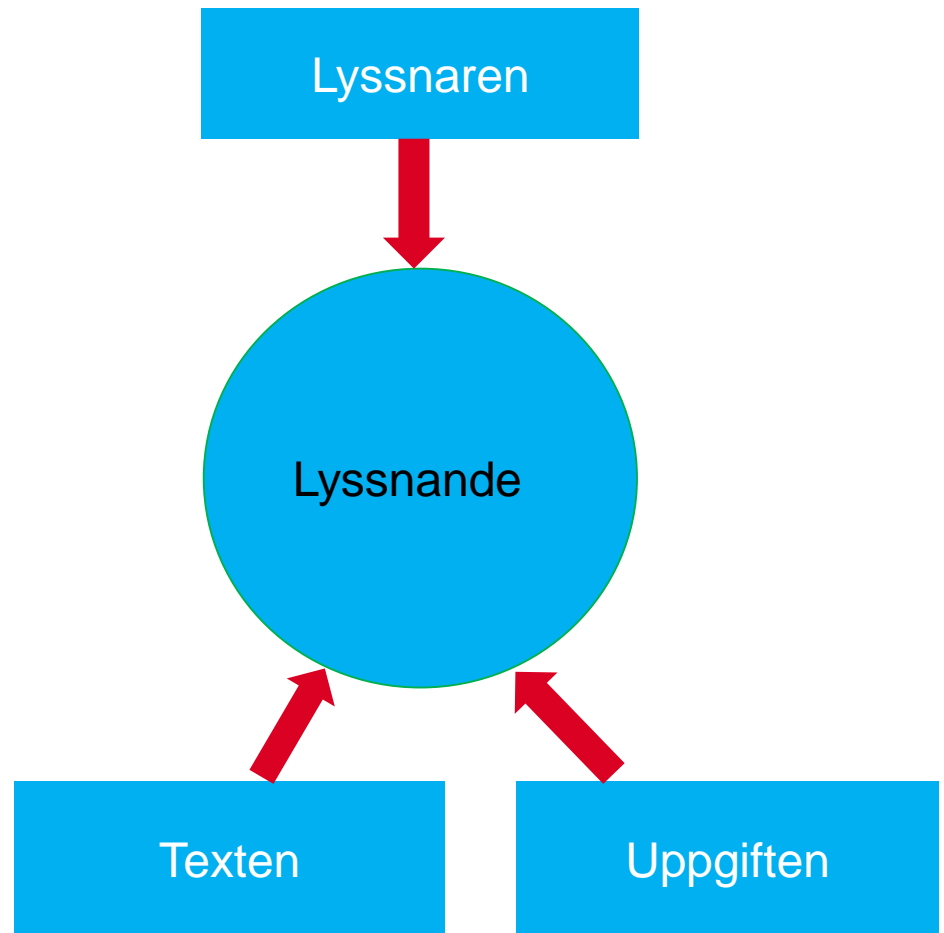
- Sammanhang: Åk 9; slutet av april 2018
- Läraren: Lyssnandedelen på nationella provet gav inte en tillräcklig bild av elevernas lyssnandeförmåga
- Tema: *Love beyond borders*
- En podd: BBC *Outlook*, *Testifying against the parents for my love: April 9, 2018*
- Tamil Nadu; kärleken mellan Kausalya och Shankar
- Kausalya berättar på Tamil; översatt och uppläst på "neutral indisk engelska"
- Ca 15 minuter

Förutsättningar

- Delkunskapskraven för lyssnande och kultur för åk 9
- Ny skala för lyssnande i CEFR (Council of Europe, 2018, s. 55):
- B1.1 (åk 9): Can comprehend the main points of radio news, bulletins and simpler recorded material about familiar subjects delivered relatively slowly and clearly.
- B1.2 (engelska 5): Can understand the information content of the majority of recorded or broadcast audio material of topics of personal interest delivered in clear standard speech.
- Undervisning om och bedömning av interkulturell medvetenhet: Kritiska ögonblick (*critical moments*): "engaging with multiple perspectives", "decentring" och "self-awareness" (Scarino, 2009, s. 76). Rollspel och reflekterande skrivuppgifter med utgångspunkt från tydligt beskrivna situationer eller händelser i nyhetsartiklar, poddar, kortfilmer ...

Lyssnande: teoretiska förutsättningar

- Olika fokus och syften (Field, 2008)
- Grundläggande färdigheter (Vandergrift & Goh, 2012)
- Envägslyssnande (Field, 2008)
- Förförståelsens betydelse (Rost, 2011)
- Uppgiftsutformning (Nunan, 2004)
- Stöttning (*designed scaffolding*; Gibbons, 2009)
- Lyssnandestrategier (Vandergrift m.fl., 2006)
- Antecknande (t.ex. Siegel, 2016)

Förförståelsen aktiveras

”We are going to listen to a true story set in a part of India called Tamil Nadu. The story describes events that took place in 2015, but the consequences of what happened are still there today. The young woman telling the story is called Kausalya”.

Stöttning för att fokusera

“You are going to write a summary of the main points of Kausalya´s story. To help you do that you should take notes. You should

- take notes in your own words.
- focus on the main points only.
- leave spaces between the ideas so you can add information later.
- keep your notetaking short, writing in phrases rather than complete sentences.”

Ytterligare stöttning (förförståelse)

- In Kausalya's story caste is important. What is the Indian caste system? Who are dalits in this caste system?
- What are some of the differences between being from a higher caste and a lower caste?
- Why would many members of a higher caste find it impossible to marry someone from a lower caste?
- What could be the meaning of the title of the program, "Testifying against the parents for my love"?

Ett arbetsblad för antecknande

**Where Kausalya
met Shankar**

**What she liked
about Shankar**

**What her mother
thought about her
meeting Shankar**

**Why they decided
to marry**

Instruktioner som stöttning

“The points should help you remember Kausalya’s story. Read them through before listening to the story. Ask me if you are uncertain of the meaning of any of the points. Do not worry if you do not get all the details. The main thing is that you can sum up the main points of Kausalya’s story afterwards”.

Why they decided to marry

He promised her he would be faithful and they didn't want to waste their lives.

Why they were scared about getting married

They were scared that Kausaya's parents would try to split them up.

How Shankar's family reacted to their marriage

They were ok with the marriage.

How Kausaya's reacted to their marriage

They did not accept it.

Sedan

- Dela med sig av sina anteckningar?
- Fortsättning:

“Use the notes that you took while listening to write a summary of Kausalya’s story. Try to keep the summary short.”.

” Eleven kan förstå **såväl helhet som detaljer** i talad engelska i måttligt tempo samt i lättillgängliga texter i olika genrer. Eleven visar sin förståelse genom att **välgrundat och nyanserat** redogöra för, diskutera och kommentera innehåll och detaljer samt genom att med **gott** resultat agera utifrån budskap och instruktioner i innehållet..”

(delkunskapskrav för åk 9, A-nivån)

This is a story about forbidden love. When Kausalya finish her examen, her parents decide to let her marry a boy they meet in a temple, but Kausalya – she won't. She won't be forced to marriage with a guy she doesn't want to marry.

When Kausalya starts in collage, she meets a nice boy called Shankar. They fall in love but are not allowed to hang out since they have different castes.

In strict social structure, it's not easy to love who you want, especially not for Kausalya. She lives with very severe parents. Taking her to hospital, gave Shankar money to leave her are just a few things of what they did. And guess what? They even murdered him. Can you imagine how affected they must have been by the cast system to comit such a crime? It's insane!

Today Kausalya works for changing mindset of people. She gets her motivation by her empowered love.

Därefter

Write an essay on *one* of the following topics:

- Kausalya's and Shankar's story and what we can learn from it
- My thoughts about Kausalya's story
- Compare Kausalya's and Shankar's story to the situation for boys and girls in Sweden

Kausalya's and Shankar's story is obviously very inspiring and heartfelt as it is about a young couple fighting injustice for love. Though it shows us the possible consequences of not being cautious enough. We also learned that it's important to fight oppression and injustice to make a change. If Kausalya had given up after Shankar's death the children in his village might not have gotten the same opportunity to learn and make a difference in the future.

Elevernas skattning av vad som möjliggjorde deras förståelse av podden

1. The story was interesting and engaging.
2. The content was authentic.
3. The pre-listening questions supported my prior understanding.
4. The notetaking supported my understanding of the story.
5. The language of the podcast was within my reach.

Slutsatser

- Samtliga elever lyckades förstå, sammanfatta och uttrycka sig om podden.
- Det noggranna valet av berättelse och den tydliga stöttningen banade väg för förståelsen.
- Tydlig undervisning gav utrymme för elevernas meningsskapande.
- I bedömningen förenades lyssnande (reception), skrivande och kultur
- Läraren: ” i princip alla presterade över vad de själva förväntade att de skulle göra.”

Exempel 4: Bedömning

1. Bedömning av fem uppsatser i Engelska 5
2. Ämneslärarstudenter (ca 60) delas upp i grupper om fyra.
3. Var och en analyserar uppsatserna utifrån kriterier (makronivån först, sedan mikronivån)
4. Nivåbestämning (E, D, C, B eller A)
5. I varje grupp kommer studenterna överens om texternas styrkor respektive svagheter samt enas om ett "betyg"
6. Seminarium på skolan: texterna analyseras
7. Nivåbestämning: ca 15 grupper redovisar sina betyg; även lärarna (som grupp)
8. Efterföljande samtal

Tre uppsatser – sex studentgruppers nivåbestämning

1	2	3
E	C	E
E	B	B
F	C	D
E	B	C
F	B	B
E	C	E

Bedömning på olika nivåer

- Sammanvägningar till betyg
- Bedömningar av elevprestationer och samarbetet med kolleger
- Valet och utformningen av bedömningsformer
- Styrdokument

Tolkning

Tolkning

Tolkning

Tolkning

Tolkningssteg: Allal (2013)

Begrepp

- Validitet (konstrukt-/begrepps-)
 - Interbedömarreliabilitet
 - Samsyn (*consensus*)
 - Samstämmighet (*unanimity*)
- (Jönsson & Thornberg, 2014)

Mina slutsatser

- Samarbete mellan lärare och lärarutbildare berikar bägge parter.
- Ett teoretiskt förankrat tänkande fördjupar förståelsen av språkundervisningens möjligheter.
- Ett prövande utforskande angreppssätt i växelspelet mellan undervisning och lärande berikar undervisningen och stödjer elevers lärande.
- Det måste finnas tid att arbeta i denna anda (inklusive samarbete med kolleger) som del av tjänsten.

ENGELSK SPRÅKDIDAKTIK

TEXTER, KOMMUNIKATION, SPRÅKUTVECKLING

Fjärde upplagan:

- alla kapitel har omarbetats och uppdaterats
- flera nya kapitel
- större tyngd åt språkundervisning
- ökad betoning av bedömning
- än tydligare teoretisk förankring

Tack!

Källor

Allal, L. (2013). Teachers' professional judgement in assessment: a cognitive act and a socially situated practice. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 20, 20–34.

Barnes, D. (1975). *From communication to curriculum*. London: Penguin Books.

Ellis, R. (2016). Grammar teaching as consciousness raising. I E. Hinkel (red.) *Teaching English grammar to speakers of other languages*. 128–148. New York and London: Routledge.

Ellis, R. & Shintani, N. (2014). *Exploring language pedagogy through second language acquisition research*. Abingdon & New York: Routledge.

Field, J. (2008). *Listening in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gibbons, P. (2009). *English Learners, Academic Literacy and Thinking*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Hall, J. K. (2010). Interaction as method and result of language learning. *Language Teaching*, 43. 202–215.

Jönsson, A. & Thornberg, P. (2014). Samsyn eller samstämmighet? En diskussion om sambedömning som redskap för likvärdig bedömning i skolan *Pedagogisk forskning i Sverige*, 19(4–5). 386–402.

Lantolf, J. (2000). *Sociocultural theory and second language learning*. Oxford: Oxford University Press.

Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. Cambridge, MA: The MIT Press.

McCarthy, M. (1991). *Discourse analysis for language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ortega, L. (2012). Language acquisition research for language teaching: Choosing between application and relevance. I B. Hinger, E. M. Unterrainer & D. Newby (red.). *Sprachen lernen: Kompetenzen entwickeln? Performanzen (über)prüfen*. 24–38. Wien: Präsens Verlag.

Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening*. Second edition. Harlow: Pearson Education Limited.

Siegel, J. (2016). A pedagogic cycle for EFL note-taking. *ELT Journal*, 70(3). 275–286.

Tornberg, U. (2015). *Språkdidaktik*. Senaste upplagan. Gleerups; Malmö

Vandergrift, L., Goh, C., Mareschal, C. & M. Tafaghodtari (2006). The metacognitive awareness listening questionnaire: Development and validation. *Language Learning* 56(3), 431–462.

Vandergrift, L. & Goh, C. (2012). *Teaching and learning second language listening: Metacognition in action*. New York: Routledge.